

Kiezen voor biodiversiteit in crisistijd

Op 7 juni kiezen we opnieuw onze vertegenwoordigers in het Vlaams Parlement, de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en het Europees Parlement. Een aantal mondiale crisissen, van het ineenstorten van de financiële markten tot het uitsterven van dieren en planten, zijn ook in Vlaanderen tastbaar. Niet alleen de banken, ook de natuur moet gered worden. De inzet van de verkiezingen en onze verwachtingen voor het beleid van de komende jaren zijn dan ook groot.

Tekst: Jos Gysels

Investeren in natuur

Als het economisch wat minder gaat, is de verleiding groot om te besparen op wat beschouwd wordt als luxe-uitgaven. Daar hoort volgens sommigen ook natuurbehoud bij. Ten onrechte, en de recente crisissen bewijzen dat. Niet alleen groene actievoerders, maar ook steeds meer gerenommeerde economen geloven dat er iets grondig mis is met de (wereldwijde) economie. De aantasting van de ecosysteemdiensten, in de vorm van uitputting van grondstoffen, klimaatwijziging, ongebreideld ruimtegebruik en achteruitgang van biodiversiteit, vormt de grootste bedreiging voor onze welvaart. Meer dan het faillissement van de banken. Als aan de natuur geraakt wordt, gaat dat onvermijdelijk ten koste gaan van een duurzame economische en sociale ontwikkeling.

De oplossing ligt voor de hand. Tereen op de natuurlijke rijkdommen levert op korte termijn misschien wel grote winsten op, maar wie ook op langere termijn zeker wil zijn van economische opbrengsten moet investeren in het behoud of herstel van de natuur en de ermee verbonden ecosysteemdiensten. Dat is wat algemeen bedoeld wordt met een ecologisch herstelbeleid of Green New Deal – naar analogie met de New Deal, het grootschalig Amerikaans relanceplan na de grote depressie in de jaren 1930. In de toekomstvisie Vlaanderen 2020 van de huidige regering is daar jammer genoeg niet veel van terug te vinden. Natuurpunt vraagt dat de volgende regering en parlement er een centraal actiepun van maken.

actie@reactie

Plannen voor water

Tot 15 juni liggen de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas in openbaar onderzoek. Eerder werden al plannen goedgekeurd voor de bekkens en deelbekkens. De plannen moeten uitvoering geven aan de Europese Kaderrichtlijn water waarin is bepaald dat tegen 2015 alle waterlopen in een goede toestand moeten gebracht worden. Vlaanderen heeft al om uitstel gevraagd. Maar zelfs dan lijken de plannen onvoldoende om het doel te bereiken. Meer informatie op www.volvanwater.be.

Nieuw mestrapport

De mestbank maakte zijn jaarlijks mestrapport bekend. De mestbalans zou bijna in evenwicht zijn. Maar dat is nog niet af te lezen aan de kwaliteit van het grondwater.

De kwaliteit van het oppervlaktewater verbeterde licht. Op 42 % van de meetplaatsen werden te veel nitraten gemeten. En in 2008 was dat op "slechts" 37 % van de plaatsen. Het rapport is te vinden op de website van de Vlaamse Landmaatschappij www.vlm.be.

Instandhoudingsdoelstellingen in de maak

Om tegen 2010 voor alle Natura-2000 gebieden instandhoudingsdoelstellingen te hebben, is gestart met de opmaak van doelstellingen op Vlaams niveau. Ook werd een overleggroep in het leven geroepen met alle relevante actoren (natuurbeschermers, landbouwers, eigenaars, werkgevers, ...). Elke doelgroep zal in de loop van het jaar informatie verschaffen op maat van de eigen achterban. Raadpleeg de website van Natuurpunt voor concrete informatie. www.natuurpunt.be

actie@reactie

*De gladde slang moet niet enkel in de Habitatrichtlijngebieden maar ook daarbuiten beschermd worden.
Foto: Vilda/Yves Adams*

Bosmemorandum

Bossen blijven in het biodiversiteitbeleid een speciale plaats innemen. Natuurpunt pleit voor een integratie van natuur- en bosbeleid. Dat is goed voor de natuur en goed voor het bos. De multifunctionaliteit van bos blijft als principe overeind: bossen zijn niet alleen belangrijk voor de natuur, ze moeten ook hout produceren en ruimte bieden om te spelen. Afhankelijk van de ligging, kan nu eens de ene, dan weer een andere functie van het bos benadrukt worden.

Het volgende ruimtelijk structuurplan Vlaanderen moet vertrekken van een hogere ambitie voor bosbehoud en -uitbreiding. Tegelijk moet bosuitbreiding aangemoedigd worden, door het aanpassen van wetgeving (o.m. federale pachtwet) en het vrijmaken van financiële middelen (o.m. uit het boscompensatiefonds). De aanleg van stadsrandbossen moet voorrang krijgen. Natuurpunt vraagt dat tijdens de volgende regeerperiode in elke Vlaamse stad een bosproject wordt opgestart.

Bossen horen trouwens niet alleen thuis in natuurgebieden. Economische houtteelt en korte omloophout zouden gepropageerd moeten worden in het landbouwgebied en als tijdelijke bebossing in andere harde bestemmingen zoals woon(uitbreidings)gebieden.

Naast het behoud en uitbreiding van beboste oppervlakte zal meer aandacht moeten gaan naar ecologische kwaliteit. De waarde van houtige en andere kleine landschapselementen, maar ook van kleine bosjes in het buitengebied voor het realiseren van natuurverbindingen verdienen een hogere waardering en een betere bescherming en beheer. Het behoud en de uitbreiding van bossen met natuur als hoofd-functie, moeten vooral afgestemd worden op de Europese instandhoudingsdoelstellingen.

Ruimte voor natuur

Tijdens de volgende regeerperiode moet een nieuw ruimtelijk structuurplan voor Vlaanderen opgesteld worden. Maar tegelijk moeten nog veel extra inspanningen geleverd worden om de doelstellingen van het huidig plan, dat liep tot 2007, uit te voeren. Volgens de laatste cijfers is amper een kwart van de bijkomende natuur- en bosbestemmingen effectief gerealiseerd. De oppervlakte landbouw op de gewestplannen en ruimtelijke uitvoeringsplannen blijft daarentegen veel groter dan gepland en nodig.

“Natuurpunt pleit voor een integratie van natuur- en bosbeleid”

De ruimtelijke ordening zal zich nog meer dan in het verleden moeten richten op zuinig ruimtegebruik. Functionele en ruimtelijke functieverweving – in planning, inrichting of beheer – zijn daarvoor essentieel. Natuurpunt vraagt dat in het volgende ruimtelijk structuurplan voldoende ruimte gereserveerd wordt voor hoogwaardige natuur. Daarnaast groeit de nood aan groene verwevingsgebieden, met stedelijke natuurgebieden en multifunctionele bossen in de buurt van de steden en woonkernen in het buitengebied. Ook voor het opvangen van de gevolgen van de klimaatwijziging is ruimte nodig (“klimaatbuffers”). Naast de afbakening van gebieden, en het versterken van verweving, moet tevens meer aandacht gaan naar landschapszorg en kleine landschapselementen (ecologische infrastructuur) en naar oeverzones en overstromingsgebieden in het kader van integraal waterbeheer.

Hoogwaardige natuur

Begin deze eeuw beloofden de Europese leiders dat ze de achteruitgang van de (Europese) biodiversiteit

Er is nood aan multifunctionele bossen in de buurt van steden.
Foto: Staf & Josee De Roover

Kalkense Meersen, kansen voor grootschalige natuurontwikkeling.
Foto: Vilda/Yves Adams

Vlaanderen en Europa

Traditioneel vallen de verkiezingen voor het Vlaams parlement en voor het Europees parlement samen. Meestal krijgen deze laatste veel minder aandacht. Ten onrechte. Het Europese beleidsniveau wordt steeds belangrijker. Dat geldt zeker voor natuur en milieu: Vogel- en Habitatrichtlijn, Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water zijn bepalend voor het Vlaamse natuurbeleid, mestbeleid en integraal waterbeleid. In een ander opzicht is Europa het enige beleidsniveau dat over de middelen beschikt om in de internationale politiek een rol te spelen. Naast klimaat is biodiversiteit een thema waarin Europa in de wereld het verschil kan maken door het goede voorbeeld te koppelen aan mondiale solidariteit.

België en Vlaanderen zijn zoals bekend geen goede Europese leerlingen als het gaat om de toepassing van regels. Er wordt vooral op gelet dat de normen niet strenger zijn dan wat Europees verplicht is ("no-gold-plating"). Verder werd meestal gewacht op een veroordeling vooraleer grondig bij te sturen, zoals recent in het mestbeleid. Hopelijk wordt het Belgische voorzitterschap in de tweede helft van 2010 aangegrepen om het radicaal over een andere boeg te gooien. Maar dit kan enkel als ook Vlaanderen de nodige inspanningen doet om niet alleen op het vlak van economie maar ook op het vlak van ecologische en sociale duurzaamheid tot de Europese topregio's te behoren.

Europees memorandum

Natuurpunt vraagt dat de EU investeert in het behoud en herstel van ecosysteemdiensten en een voortrekkersrol speelt bij de wereldwijde verduurzaming van de economie.

Natuurpunt vraagt dat de EU voor milieu, natuur en levenskwaliteit de strengste normen hanteert, meer controle krijgt op de toepassing en handhaving en geen toegevingen doet aan korte termijn economische of lokale belangen.

Natuurpunt vraagt dat de EU in 2010 bijkomende initiatieven neemt om de achteruitgang van het natuurbehoud te keren. De uitbreiding en het goed beheer van Natura 2000, het netwerk van internationaal belangrijke gebieden, is daarvoor essentieel.

Natuurpunt vraagt bijzondere aandacht voor volgende Europese dossiers en thema's: biodiversiteitbeleid, Life+projectsteun, hervorming landbouwbeleid, mariene zaken en visserij, klimaatverandering en bosuitbreiding en koppeling tussen natuurbehoud en ontwikkelingsamenwerking.

Natuurpunt onderschrijft als lidorganisatie van Bird-Life International de doelstellingen en voorstellen van de internationale natuur- en milieubeweging vervat in het document "Environment at the heart of Europa. An environmental roadmap for 2009-2014".

zouden stoppen tegen het jaar 2010. Dat is de 'Countdown 2010'-doelstelling. 2010 is ook op wereldvlak het jaar van de biodiversiteit. De nuchtere realiteit is dat van een trendbreuk nog steeds geen sprake is. Ook al zijn er tekenen van hoop, de algemene tendens blijft voor het overgrote deel van de biodiversiteit nog altijd negatief. Het biodiversiteitjaar kan dan ook geen eindpunt zijn, maar een nieuwe start. Nieuwe bedreigingen zoals de klimaatwijziging zullen zelfs nog grotere inspanningen vereisen om het op zich nog altijd weinig ambitieuze doel te realiseren.

“De algemene tendens is voor het overgrote deel van de biodiversiteit nog altijd negatief”

Naast de algemene belofte om de achteruitgang van de biodiversiteit een halt toe te roepen, moeten in 2010 voor alle Habitatrichtlijngebieden in Vlaanderen instandhoudingsdoelstellingen worden opgesteld. Habitatrichtlijngebieden zijn de speciale beschermingszones die zijn aangeduid om Europees belangrijke natuurtypen (habitats) en soorten in stand te houden. Daarvoor worden, zowel op het Vlaamse niveau als in de afzonderlijke gebieden, concrete doelstellingen vastgelegd. Daarnaast zijn er nog een aantal soorten die ook buiten de Habitatrichtlijngebieden beschermd moeten worden, zoals vleermuizen en verschillende soorten amfibieën.

Uiteraard volstaat het niet om doelstellingen te bepalen, ze moeten ook gerealiseerd worden. Natuurpunt vraagt om op die manier uiterlijk tegen 2020 onze habitats en soorten en ook de natuurlijke waterlopen en oppervlaktewaters (zoals opgelegd door de Europese Kaderrichtlijn Water) terug in een goede staat te brengen.

Natuurpunt en politiek

Natuur is een publiek goed. Voor het realiseren van onze missie richten wij ons niet alleen tot onze leden en vrijwilligers, maar ook tot de politici. Verkiezingen zijn niet alleen een belangrijk moment voor de evaluatie van het beleid, ze zijn ook een aanleiding om vooruit te kijken en ambities te formuleren. Onze algemene en thematische memoranda beschouwen wij niet als een boodschappenlijstje. Maar als een oproep en uitgestoken hand naar de toekomstige beleidsverantwoordelijken.

“Natuur is een publiek goed”

Goed besturen is doelen realiseren, rechtszekerheid bieden, samenwerking belonen en ten slotte handhaven. Natuurpunt hoopt dat de volgende regering – meer nog dan de huidige – het besturen beschouwt als een contract met de burgers. Aan het natuur- en milieuoverleg, zeker op Vlaams niveau, moet een zelfde belang gehecht worden als aan het klassieke sociaal-economisch overleg. Als representatieve organisaties het onderling eens worden, zou de overheid daar niet ongemotiveerd van mogen afwijken. We blijven ook een groot belang hechten aan adviesraden en inspraakprocessen maar stellen tegelijk vast dat deze steeds meer verwateren. De belangrijkste redenen zijn de geringe, of soms minder goed zichtbare, resultaten en de steeds hogere graad van techniciteit. Een professionele ondersteuning van vrijwilligers is dan ook meer dan essentieel voor de democratische werking. Daarnaast blijft een verdere rationalisering van de adviesraden en de hervorming en stroomlijning van de openbare onderzoeken en inspraakprocessen wenselijk.

De algemene en thematische verkiezingsmemoranda en andere nuttige documenten vind je op www.natuurpunt.be/verkiezingen.

Ook de boommarter heeft nood aan bescherming. Foto: Vilda/Rollin Verlinde